

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΡΤΥΡΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΩΛ ΒΕΡΛΑΙΝ

(Απεκαλυπτικό άρθρο του Γάλλου ποιητού Φρανσουά Πορσέ, δημοσιευθέν στα τελευταία φύλλα των «Φιλολογικών Νέων» του Παρισιού).

Μαρία Γκαμπιέ, η γυναίκα του δρόμου, με την όποιαν συνέζησε λίγον καιρό, ο Βερλαίν, ήταν μάλλον άσχημη. Είχε μύτη χοντρή, ξεθωριασμένες βλεφαρίδες «σαν ενός άσπρου κουνελιού» και μαλλιά πυρρόξανθα. Έτσι την περιγράφει τουλάχιστον ο φίλος του Βερλαίν, Έρνεστος Ρεινό, ποιητής κι' αυτός, αλλά και άστοιχοι συγχρόνως, που η τελευταία του ιδιότητά του έκανε άσφαλως άρεσκα παρατηρητικό. Ωστόσο, ο Βερλαίν συμπαθούσε την άσχημη και πρόστυχη αυτή γυναίκα. Την εξύμνησε και τον ποιήμα με τ' όνομα: «Πριγκίπισσα Ρουσκιν» και να τρεις-τέσσερες στιχοί του ποιήματος αυτού:

Ποιός θα μπορούσε να μιλήση
για τις χάρες του σώματός της;
Ποιός άλλος από μένα το θαυμαστή και
τον ύμνητό του;

Η Μαρία Γκαμπιέ είχε ή ίσως από τα καλύτερα πεζά «αφηγηματα» του Βερλαίν, του «Από λόγια για μια γυναίκα». Εκτός από ένα μικρό χωριό με τσεσάφρον μηνών, ο Βερλαίν έζησε κοντά στη μητέρα του επί τρία συνεχή χρόνια.

Η παρουσία της γηραιάς κυρίας στο σπίτι του ποιητού, μ' όλη τη δυστυχία που είχε αρχίσει να τον δέρνη, συνέτεινε στο να ζή ο Βερλαίν κάπως αξιοπρεπώς και να μην παρασύρεται σ' αθλιότητες.

Οι έκτραχελισμοί του Βερλαίν, τα πολύφωρα και παταγωδή μεθοκοπήματα του γίνονταν, έφθον βρισκόταν κοντά του ή μητέρα του, έβω από το σπίτι. Μά όταν πέθανε η κ. Βερλαίν, ο ποιητής έκοψε κάθε σχέση με την κοινωνική ευγένεια. Έγινε ένας άνθρωπος που ζούσε πελά έβω από κάθε κοινωνικό νόμο, ό μυσό, ό άλλης, ό άμαρτωλός, όπως τον διεμόρφωσε τελειωτικά ό θρύλος.

Τότε έφτασε στο κατακόρυφο και ή έπιρροή της Γκαμπιέ πάνω στο Βερλαίν. Ό δόλεθρος ρόλος της γυναίκας αυτής φανερώθηκε πελά σ' όλη τη δύναμή του. Με την κόκκινη καμζόλα της και τα κόκκινα μαλλιά της, πρώνο τερας της Κολάσεως ή Γκαμπιέ, μέγαυα σωστή, έπετάχνη την καταστολή. Έγκατέστησε στο σπίτι του Βερλαίν την έλκυση και την εξασχέωση.

Η συμβίωση αυτή του ποιητού με τη γυναίκα του δρόμου, βάσταζε τέσσερες μήνες. Τέσσερες μήνες διαφθοράς, κυνισμού, καταπτώσεως... Άδιαφορώντας για τους θνητούς και τα νύφρα του Βερλαίν ή Γκαμπιέ, μη συγκινουμένη από τη συμπάθεια που τις έδειχνε, τον έπρόδιδε κατά τον πιο άδικο τρόπο. Κάθε βράδυ, στις έφτά ακριβώς, τσούκζε κρυφά από το σπίτι. Κι' όταν ό ποιητής της έκανε σχετικές παρατηρήσεις, ή Γκαμπιέ είχε πρόχειρες τις δικαιολογίες. Είχε ανάγκη τότε από παπουτσιά, τότε από κανένα καπέλλάκι, τότε από κανένα φόρεμα. Κι' ό Βερλαίν, φτωχός όπως ήταν, δεν μπορούσε να τ' αγοράσει αυτά. Λοιπόν;...

Κατά τις έντεκα τη νύχτα, ή μέγαυα γράζε σπύτι σκάνια στο μεθύσι σνήθως. Ό ποιητής, μεθυμένος κι' εκείνος κι' άδιάφορος, δεν έλεγε τίποτε. Κάτω από το κόκκινο τσούλι του ξενοκοιτόβανου, όπως ήταν έξαλλωμένος, τις έρριχνε ένα βέλεμα θολό κι' άφηρημένο, κι' ύστερα άποκοιμόταν... Και ποιός ξέρει πόσον καιρό ακόμα θα άνεχόταν την άσχημη αυτή γυναίκα, άν ή ίδια δεν τον έγκατέλειπε μιá μέρα για ν' άκολουθήσει κάποιον νεαρό, άνεργο, βαρελά!

Τα δέκα τελευταία χρόνια της ζωής του τα πέρασε ό Βερλαίν στο Παρίσι. Η κατάσταση του δεν τού επέτρεπε να μετακινείται. Ωστόσο ή νευροδότης που είχε μέσα στο αίμα του κι' ή άέναυ ανάγκη ν' αλλάξει περιβάλλον, δεν τον είχαν άφήσει έντελώς. Δεν μπορούσε να ύπομείνη την ζωή στο ίδιο πάντα μέρος. Κι' άλλαζε κάθε τόσο κατοικία. Στόν κύκλο της Κολάσεως όπου βρισκόταν και όπου τριγυρίζε σάν τό άλογο στο μαγανοπήγαδο, μετακόμιζε κάθε μήνα απ' τα ξενοδοχεία σε διάφορα δωμάτια, απ' τα δωμάτια στα νοσοκομεία, απ' τα νοσοκομεία σε καινούργια δωμάτια και απ' εκεί ξανά στο νοσοκομείο. Τώρα πελά ήταν ό άληθινός άλητης, ένας άλητης τραγικός:

Δέκα χρόνια, άριστέρό μου πόδι,
"Α! τί άίμα παιχνίδια που μου έπαιξες!

Τους στίχους αυτούς τους έγραψε ό Βερλαίν ένα χρόνο πριν απ' το θάνατό του. Και στην πεζή τους αλότητα είναι από τους πιο άνατριχιστικά άληθινούς που έχει γράψει. Πραγματικά, τό πόδι του τού είχε παίξει τα πιο άίμα και όδυνήρα παιχνίδια!

Τό 1885 έξεδηλώθη στο άριστερό του γόνατο, μιá «δύσάρθρωσις» που έγινε πολύ γρήγορα χρόνια.

Και τό γόνατό του έπαθε σε λίγο άγκυλώσι. Άργότερα, μιá άρθρίτις, ρευματικής φύσεως, προσέβαλε όλο τό άριστερό μέρος σώματός του. Και νάταν μόνο ή πάθησι αυτή! Ό ποιητής ήταν φορτωμένος και μ' ένα πλήθος άλλες άρρώσεως. Ύπέφερε από διαβήτη, από σκληρόνι του σπιντοφύ, από ύπερτροφία της καρδιάς και από τη σοβαρότερη άρροδία νόσο!

Τόν Ιούλιο του 1886 πρωτοπήκε ό Βερλαίν στο νοσοκομείο. Είχε βγάλει πληγές στις γάμπες. Η κατάσταση του ήταν σοβαρή και είχε άνάγκη άμέσου νοσηλείας και περιθάλψεως. Ωστόσο, μ' όλη τη σοβαρότητα της καταστάσεώς του, έδίσταζε να πάη στο νοσοκομείο. Μά όταν έμεινε επί έναμση σχεδόν συνεχώς χρόνο σε διάφορα νοσοκομεία και άσπια, άρχισε σιγά-σιγά όχι πελά να τ' άποστρέφεται, αλλά να τ' έπιθυμεί. Άισθανόταν σχεδόν μιá άνάτη για τα «ησυχαστήρια» αυτά, που μόλις περνούσε τό κατώφλι των, έπαιναν ή έγγραφες—ή τόσο άγωνιόδες για την καθημερινή συντήρησή—ή φωνές των ξενοδόχων και των νοικοκυριών που ζητούσαν τα νοίκια τους και όλες ή άλλες μιξέριες της ζωής.

Τό νοσοκομείο ήταν για τό Βερλαίν σάν μιá φυλακή, μαλακώτερη από τις πραγματικές φυλακές, πιο «ελαοκάγαθη». Και να τί γράφει σχετικώς:

.... Ζώ εκεί πέρα (στο νοσοκομείο)
(με τ' άπολύτως χρεϊώδη.
Έχω τό ψωμί που μου χρεϊάζεται,
"Οχι πολύ κρεσί, και καλύτερο ύπνο!

Μέσα σε δέκα περίπου χρόνια, απ' τό 1886 ως τό 1896, τό μισό σχεδόν διάστημα τό πέρασε ό Βερλαίν στα νοσοκομεία. Τόσο τα είχε συνήθει, ώστε μόλις καλύτερενε λίγο ή κατάσταση του, τον έπαινε φόβος μήπως τον διαώξουν! Άλλ', ό Βερλαίν είχε γερές συστάσεις και έτσι ήταν μάταιοι οι φόβοι του. Σιγά-σιγά, οι γιατροί των κλινικών και όλο τό άλλο προσωπικό είχαν συνήθει να τον βλέπουν, να έμμανέται κάθε τόσο, τό πρωί, και κατά προτίμησι στις άρχές του χειμώνας, ό άλήτης ποιητής, με τη μορφή του σωτρου, και να τους ζητά να τον πάρουν ξανά στο νοσοκομείο.

—«Μπά! ξαναήρθες» τού έλεγαν.

Στό επίφωνήμα αυτό, που ή οικειότητά του θα έπειραζε όποιονδήποτε άλλον, ό Βερλαίν άπαντούσε καλοκάγαθα, ενώ συγχρόνως τ' άμυρο τον λοζά μάτια, τό μογγολικό πρόσωπό του, έξάφωσαν χαμογελώντας μωστηριώδως. Τό έξωτερικό του ήταν έξωτερικό άλήτη που περιμένει τη σειρά του για να φάη τη σούπα του, στην είσοδο κανενός συσσιτίου.

Όστόσο τού φώς της δόξας είχε αρχίσει να τον καταναγάζει. Έκινούσε την περιέργεια. Τού φερνόντουσαν με συμπάθεια, με καλοσύνη, μ' ευγένεια. Στο τέλος, όταν ή φήμη τού μεγάλωσε, όταν στις έφημερίδες και στα περιοδικά άρχισαν να δημοσιεύονται άρθρα για τό έργο και τη ζωή του, τα νοσοκομεία κατήνησαν να διεκδικούν την τιμή που πρώτο να τον δεχτή. Η άπαγορεύσεις δεν ίσχυαν γι' αυτόν. Τού επέτρεψαν να διαβάσει μετά τό φαγητό στο κρεβάτι του και να δέχεται τους φίλους του, όχι μόνον τις προσδιορισμένες για όλους τούς έπισκέπτας ήμέρες, αλλά καθημερινώς. Τό δωμάτιό του στο νοσοκομείο μετεβλήθη έτσι σε κέντρο φιλολογικό, όπου οι νεαροί ποιητά έβαν τις άτελείστες συζητήσεις του. Ένας τού έφερε καπνό, άλλος πέννες και μολύβια, άλλος βιβλία. Άλλος τού έβαζε κρυφά κάτω από τό προσκέφαλό του κανένα μικρό μπουκάκι με ποτό. Θαυμάστρες του, ώραιες και γνωστές κυρίες του κόσμου, τού πήγαιναν λουλούδια...

Ήταν πελά ό φημισμένος, ό μεγάλος ποιητής.

Και μωρός στη μεγαλοφύα του ξεχνόντουσαν ή άμαρτίες του και τα έλαττώματά του.

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Στη νεότητά μας είμαστε πλούσιοι από τό μέλλον που όνειροπολούμε. Στα γηρατιά μας είμαστε φτωχοί από τό παρελθόν που με λίπη θυμούμαστε.

Βολταίρος.

Ό Βερλαίν στο νοσοκομείο